

Slutrapport för arbetsgrupp Digitalt först

Hanna Johansson, Regionbibliotek Stockholm, hanna.k.johansson@sll.se

Sandra Spjuth, Biblioteksutveckling Region Örebro län, sandra.spjut@regionorebrolan.se

Örjan Hellström, Kultur i Väst, orjan.hellstrom@kulturivast.se

Analysera och bearbeta data och information

Analysera och bearbeta data och information är det kompetensområde inom Digcomp som biblioteksmedarbetare i landet skattar sina kunskaper högst i. Vad får det för konsekvens för planeringen av gemensamma lärresurser? Kan vi se detta som ett avklarat område och istället lägga alla resurser på områden med lägre skattning? Vi anser inte det, utan tror tvärtom att det här är ett viktigt område att börja med:

- Det finns en pedagogisk vinst med att börja med något som upplevs som tydligt identifierat med yrkesrollen och där många känner sig relativt säkra. Det blir ett sätt att förankra frågan om digital kompetens (jämfört med att börja med ett område – t.ex. *Säkerhet* – där osäkerheten är större och frågan "om detta är något vi verkligen ska kunna" lätt uppstår.
- Gissningsvis skattas kunskaper inom detta område relativt högt även inom den breda allmänheten (alla tror sig kunna söka information på nätet). Om biblioteket ska fylla en viktig samhällsfunktion bör personalens kompetens därför vara väsentligt högre än allmänhetens, vilket gör kompetenshöjande åtgärder viktiga även med utgångspunkt från en hög nivå.
- Det finns mycket bra lärresurser att utgå ifrån. Att skapa en biblioteksanpassad onlinekurs kan därför vara en lågt hängande frukt lämplig att börja med.

Vad i professionen behöver stärkas, relaterat till detta kompetensområde?

Vid sidan av att förbättra kompetensen när det gäller att söka, värdera och hantera information är det som återkommer (i responsen på blogginlägget och hos fokusgruppen) frågan om didaktiken, hur personalen kan bedriva ett utåtriktat pedagogiskt arbete, vara handledande och ge hjälp till självhjälp.

Vilka lagar finns som är relaterade till detta kompetensområde?

Frågor om digital integritet (GDPR, den utökade bibliotekssekretessen) är centrala.

Vilka lärresurser relaterat till kompetensområdet finns redan?

Det finns färdigt material som innehållsmässigt håller hög klass, t.ex. Internetkunskap (<https://internetkunskap.se/>), Mikoteket (<https://mikoteket.se/>), Skolverkets Kritisk användning av nätet (https://larportalen.skolverket.se/#/modul/0-digitalisering/Grundskola/200_Kritisk_anvandning_av_natet). Ett utbildningspaket skulle kunna sättas samman av befintligt material i kombination med en studieplan (med förslag på upplägg, verksamhetsanpassade övningar, diskussionsfrågor med kollegor etc) särskilt gjord för bibliotekspersonal.

Vilka finns inte?

Befintliga lärresurser handlar främst om att söka och värdera information, den tredje delen av kompetensområdet – *organisera data, information och digitalt innehåll* – är inte lika väl representerad. Men är kanske inte heller lika central för den breda allmänheten?

Det som annars främst saknas är lärresurser kopplat till *didaktiken*, det pedagogiska handledande arbetet anpassat till bibliotekarierollen. Nationella lärresurser av detta slag är givetvis relevanta för alla Digcomp-områden.

Se även nedan om de prioriterade målgrupperna.

Vad är baskunskap kring detta kompetensområde, som många behöver kunna? Vad är spetskunskap?

Återkommande i responsen på blogginlägget och hos fokusgruppen är att det borde vara en baskunskap att kunna visa och handleda kring bibliotekets egna e-tjänster (e-böcker, Legimus etc). Det kan tyckas vara en självklarhet, men är det uppenbarligen inte praktiken...

Som tidigare nämnts tror vi att personalens kompetens när det gäller att söka, värdera och hantera information bör vara väsentligt högre än allmänhetens, baskunskapen bör därför motsvara "Advanced" nivå 6 på ett folkbibliotek.

Hur behöver kompetensområdet ta de prioriterade målgruppernas behov och förutsättningar i beaktande?

Kunskaper om behov och förutsättningar hos målgrupperna behöver kopplas till de ovan nämnda kursmodulerna och ingå i en biblioteksanpassad studieplan. När det gäller barn och ungas medievanor kan t.ex. Lär om medier

(<https://statensmedierad.se/larommedier.365.html>) från Statens Medieråd vara en utgångspunkt.

Kunskapen om hur tillgänglighetsstödet i vanliga konsumentprodukter fungerar bör inte ses som isolerad från andra frågor kring hur man använder it för att söka information, även detta bör vara en del av baskunskapen. Kultur i Väst har producerat onlinekurser på detta tema, dock ej längre up-to-date (<http://www.kulturivast.se/bibliotek/bra-att-veta-tillganglighet-pa-bibliotek#16896>) – något liknande borde finnas nationellt.

Övrigt

Uppdragsdiskussionen återkommer ständigt i mötet med fokusgrupper och annan liknande respons. Vad inom den digitala kompetensen är bibliotekets ansvar? Vad är mål respektive medel när biblioteket ger it-support (är det ett mål att vara första linjens support åt myndigheter och organisationer som inte längre har lokalkontor eller är det bara ett medel, en pedagogisk ingång för att kunna leda användaren vidare mot ökad digital kompetens och medie- och informationskunnighet)? Hur dras gränserna juridiskt och praktiskt när det gäller integritet kopplat till bankärenden etc.

Detta rör inte specifikt det kompetensområde vi behandlar, men vi märker att det är en tröskel som behöver jämnas ut för att diskussionen ska komma vidare.

Inventering lärresurser digital kompetens

- [Bibblan bildar](#) är ett pilotprojekt som är finansierat av KB, med syfte är att bidra till ökad digital kompetens i hela landet. Den riktar sig i första hand till allmänheten, men kan även fungera som stöd för bibliotekspersonalen vid handledning och utbildning.
- [Internetkunskap.se](#). Internetstiftelsen, IIS, gör inför valet en storsatsning på att stärka vuxnas digitala kompetens. Under rubrikerna Källkritik, Desinformation, Yttrandefrihet och Sökkritik samlas ett antal artiklar och filmer - mycket bra och aktuellt!
För mer fördjupande information om internet finns även [IIS Internetguider](#). I

dagsläget finns det närmare 40 stycken. [IIS Digitala lektioner](#) är ett fritt material för lärare (som även kan vara intressant för bibliotek).

- [Kursportalen](#). Micke Kring IKT-pedagog på Årstaskolan har gjort webbaserade kurser för att stödja skolans digitalisering (men öppet för alla att använda). Inte så mycket kurser än, men även intressant som teknisk lösning.
- Metros [Viralgranskaren](#).
- [Lilla Viralgranskaren](#). Lärarhandledning i källkritik
- [Mikoteket](#) utvecklas och drivs av Martin Törnros och erbjuder arbetsmaterial i olika spår inom medie- och informationskunnighet (MIK) och digital kompetens. Se även tjänsten [Ekokammaren](#).
- [Power Searching with Google](#). En webbkurs som har några år på nacken men fortfarande är användbar (om än i vissa avseenden föråldrad). Gjordes av Daniel Russell, Senior Research Scientist på Google, som även driver bloggen [SearchReSearch](#).
- Statens medieråd satsning [Lär om medier](#) omfattar bland annat [MIK för mig](#).
- [Digital Wings](#). Intressant exempel på en privat aktör som tar på sig rollen av digital utbildare.
- (Ännu en) [23things](#).
- Malmö delar, lärarinriktat men med tydliga moduler kring [Informationssökning och sökkritik](#) och [Källkritik](#).
- Skolverkets stödmaterial inom Källkritik (verkar som Kolla källan bytt namn och form): [Guide för källkritik för lärare](#), [Källkritik för yngre elever](#), [Källkritik för elever i årskurs 7–9](#), [Källkritik i gymnasieskolan](#), [Resurser för undervisning i källkritik](#)
- Skolverkets stödmaterial inom Digitalisering: [Säkerhet på nätet](#), [Klassrumskommunikation, digitala verktyg](#), [Handleda elever i informationssökning](#), [Geografiska fältstudier och GIS i undervisningen](#)
- Skolverkets Lärportal: [Moduler för Digital kompetens](#)
(Digitalt berättande, Kritisk användning av nätet, Leda digitalisering, mm)

- [Media Information Literacy for teachers](#). UNESCOs MIK-koncept i 12 webbkursmoduler.